

Etiska riktlinjer för mottagande av donationer till svenska universitet och högskolor

Ståndpunktspapper antaget på SUHF:s Förbundsårsamling på Södertörns högskola den 31 mars 2009

Inledning

Forskningen och utbildningen vid svenska universitet och högskolor ska hålla hög vetenskaplig eller konstnärlig kvalitet och främja kunskapsuppbyggnaden i stort. För att dessa syften ska kunna förverkligas på bästa sätt är stöd till verksamheten från externa källor, såsom företag, organisationer, stiftelser och privatpersoner, mycket betydelsefullt. Sveriges universitet och högskolor ser fram emot en fortsatt utveckling av en donationskultur med bredd och långsiktigt ansvarstagande och förväntar sig en lagstiftning som underlättar detta. I en sådan donationskultur är det betydelsefullt att lärosätena gentemot donator och samhälle har ett förhållningssätt som inger förtroende och bevarar den akademiska integriteten.

Innan universitet och högskolor tar emot externa forskningsanslag och donationer ska alltid en prövning göras vid lärosätet om ett mottagande är förenligt med lagar och förordningar och med lärosätets verksamhet, strategi och etiska värden. Vanligen leder en sådan prövning inte till några svårigheter, men ibland kan den innebära känsliga avvägningar av främst etisk karaktär. För att vägleda lärosätena och främja en inom hela högskolesektorn gemensam policy vad gäller donationer har SUHF antagit detta ståndpunktspapper. Det bör genast slås fast att även om uttalade och tydliga etiska riktlinjer är viktiga, befriar detta inte lärosätena från att i varje enskilt fall beakta alla relevanta omständigheter innan man tar ställning.

I detta dokument behandlas inte alla frågor i samband med donationer, t ex vikten av en god vård av relationen med en donator. Det som behandlas är de etiska överväganden som alltid behöver göras, men som i vissa enskilda fall kan kräva särskild omsorg.

I det följande ges först som en bakgrund generella principer som bör gälla vid all extern finansiering. Sedan följer särskilda riktlinjer för mottagande av donationer. Slutligen diskuteras processen vid riktlinjernas tillämpning på lärosätet.

Principer vid extern finansiering av forskning och utbildning

Externa bidrag till utbildning och forskning vid högskolor och universitet är av stor betydelse och mycket välkomna. En utgångspunkt vid mottagande av dem bör vara att de, för att komma till bästa nytta, ska inordnas i de sammanhang där universiteten och högskolorna verkar. Det innebär att man vid mottagande av externa anslag och donationer bland annat måste respektera forskningens frihet vad gäller val av forskningsuppgifter, metoder och publicering av resultat liksom krav att utbildningen ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund och ska utveckla studenternas förmåga till självständiga och kritiska bedömningar.

En annan generell princip är att forskningen måste vara beredd att utsättas för diskussion och kritik. Forskningen ska därför präglas av öppenhet och dess resultat ska göras tillgängliga, normalt genom vetenskaplig publicering. Vidare ska forskningen redovisas så att den kan kontrolleras. Forskningens metoder och resultat måste alltså dokumenteras på sådant sätt att oberoende granskning möjliggörs.

Externa forskningsbidrag och donationer ska inte tas emot om det leder till bindningar som står i strid med dessa principer om frihet och öppenhet. Forskarna ska också undvika intressekonflikter av t ex ekonomisk och personlig art. Alla ekonomiska och övriga bindningar mellan forskarna och finansiärerna ska redovisas öppet, bl a i publikationer och rapporter.

Den externt finansierade forskningen och utbildningen, t ex den som finansieras med donationer, måste uppfylla samma vetenskapliga eller konstnärliga kvalitetskrav som den direkt statsanslagsfinansierade verksamheten. Om lägre krav skulle ställas på externfinansierad forskning eller utbildning skadar det inte bara anslagsgivarnas intressen utan också på sikt all forskning och lärosätenas ställning.

I vissa fall kan mottagandet av externa medel av andra skäl leda till att förtroendet för lärosätet blir lidande, exempelvis beroende på att anslagsgivaren förknippas med sådan verksamhet att det skadar respekten för lärosätets integritet och forskningens eller utbildningens vetenskapliga grund. Sådana medel ska inte tas emot. Denna hänsyn till lärosätets anseende får dock inte innebära att man avstår från forskning eller forskningsstöd enbart för att inte komma i konflikt med opinioner av olika slag, om lärosätet noga prövat det enskilda fallet.

Ett ytterligare krav som måste ställas på de mottagande lärosätena och dess forskare och lärare är att man inte ska ta emot anslag avsedda för forskning eller utbildning som man inte kan eller avser att utföra i enlighet med anslagsgivarens intentioner.

Vid all extern finansiering av forskning och utbildning ska ovanstående riktlinjer tillämpas med hänsyn till de samlade omständigheterna i konkreta fall.

Särskilda riktlinjer vid donationer

För mottagande och förvaltande av donationer ska utöver relevant lagstiftning och förordningar följande särskilt beaktas:

- Innan en donation tas emot ska samtliga nedanstående punkter prövas och ett tillräckligt faktaunderlag för bedömningen insamlas. Vid tveksamhet på någon eller några punkter ska en samlad bedömning göras, där olika faktorer ska vägas mot varandra för att avgöra om donationen kan accepteras.
- Vid mottagande av donationer bör lärosätet sträva efter att medlen är så obundna som möjligt, dels för att undvika en för stark styrning av forskning och undervisning, dels för att undvika att donationen på sikt blir obrukbar på grund av omvärldsförändringar.
- Donationens syfte ska vara förenligt med lärosätets värderingar, övriga verksamhet och uppdrag.
- Donationens eventuella villkor ska prövas, och endast sådana villkor som inte är i konflikt med dessa riktlinjer ska accepteras.
- Donationsvillkor som allmänt avser inriktningen av den forskning eller utbildning som ska stödjas kan accepteras i den mån de är vetenskapligt relevanta och i enlighet med

god forskningssed och undervisningsmetodik. Donationsvillkor som föreskriver att vissa resultat ska uppnås i forskningsarbetet ska inte accepteras. Inte heller kan donationer accepteras som föreskriver att utbildningen ska begränsas till vissa specificerade teser eller läror.

- Donator ska efter donationen inte spela en operativ roll vid ledandet av den verksamhet som donationen avser.
- När mottagandet av donationen övervägs ska donator som person eller organisation tas i beaktande. Om lärosätet bedömer att det tar skada genom att ta emot en donation och därvid förknippas med donators vandel, ideologi, rykte eller verksamhet, ska donationen inte tas emot.
- Ursprunget för donationens medel ska också beaktas. Om medlen härrör från sådan verksamhet som strider mot internationella konventioner som Sverige undertecknat, eller har sitt ursprung i kriminell verksamhet, ska en donation inte tas emot. Stor restriktivitet ska iakttas i andra fall där medlen kommer från sådan verksamhet som är skadlig för t ex människors hälsa eller miljön.
- Donationer ska förvaltas i överensstämmelse med donators intentioner.
- Donationen får inte förutsätta gattjänster till donator i någon form från donationsmottagaren. Donators önskemål vad gäller namngivning av donerade tjänster, byggnader, stipendier o s v kan dock tillmötesgåas.
- Överenskommelser om delad finansiering av ett projekt mellan donator och lärosäte kan förekomma, men ska då offentliggöras.
- Om donator önskar vara anonym ska ändå donationen kunna prövas i enlighet med dessa riktlinjer innan den kan tas emot. Det förutsätter i regel att åtminstone någon ansvarig person på lärosätet känner till donators identitet.

Processen vid lärosätet

Mottagare av en donation är alltid ett lärosäte och inte enskilda personer eller enheter inom lärosätet. Beslut om mottagande fattas därmed av lärosätet på sätt som lärosätet bestämmer. Det yttersta ansvaret vilar på lärosätets ledning som åtminstone vid större eller svårbedömda fall bör besluta. Genom en besluts- och delegationsordning bör beslutprocessen göras tydlig inom hela lärosätet.

Dessa etiska riktlinjer ska vara kända på ledningsnivån vid lärosätena och kunna tjäna som underlag för lokala regelverk. Riktlinjerna är avsedda som stöd för högskoleledningarna men också för den enskilde forskaren och läraren och mottagaren av extern finansiering och donationer. Det är högskoleledningens ansvar att se till att de etiska riktlinjerna når spridning bland berörda beslutsfattare som har hand om donationsfrågor på lärosätet, som exempelvis dekaner, prefekter, forskningsledare m m. De etiska riktlinjerna ska lämpligen beaktas i överenskommelser och kontrakt med externa finansiärer, i den mån motsvarande riktlinjer saknas i det enskilda fallet.

Vid kontraktsskrivning och mottagande av donationer ska lärosätet bedöma om villkoren för donationen är i överensstämmelse med ovanstående riktlinjer, eller motsvarande lokala riktlinjer om sådana finns. Vid kontraktsskrivningen ska också de forskare och lärare som är ansvariga för utförandet av den aktuella verksamheten ges möjlighet att delta med synpunkter.

Om de riktlinjer och föreskrifter som accepterats av lärosätet för mottagande av donationer inte följs av enskilda personer, ska de olika sanktionsmöjligheter som universitetsledningen har till förfogande övervägas.

Om forskare och lärare, som deltar i en verksamhet som finansierats genom donationer, skulle finna att de av olika skäl inte längre kan uppfylla de villkor som ställdes upp av donator, ska institutionsledningen underrättas om detta.

Vid rekrytering av ny personal till lärosätet bör eventuella sekretessavtal och andra åtaganden och bindningar redovisas som sökande till tjänster har till externa anslagsgivare, innan beslut tas om att motsvarande externa medel och gjorda åtaganden eventuellt ska överföras till lärosätet.

Bilaga 1

Ärendets gång

Rekommendationerna om Etiska riktlinjer för mottagande av donationer och forskningsbidrag är framtagna av en särskild arbetsgrupp. Behovet aktualiserades på Förbundsårsamlingen på Kungl. Musikhögskolan (080409, § 12), och gruppen tillsattes enligt presidiebeslut 11 juni 2008.

Arbetsgruppen som tagit fram den slutgiltiga versionen av förslaget bestod av Bengt Gustafsson, Uppsala universitet (ordförande), Karl-Fredrik Berggren, Linköpings universitet och Göran Bexell, Lunds universitet (utsedd genom styrelsebeslut 081202, § 13). Fredrik Andersson från SUHF:s kansli har verkat som gruppens sekreterare.

I arbetsgruppen har även ingått Karin Jakobsson, Karolinska institutet och Birgitta Forsman, tidigare Lunds universitet, vilka valt att kliva av sina uppdrag.

Arbetsgruppen har arrangerat ett seminarium på Arlanda den 18 mars 2009 för att diskutera ett utkast till rapporten. Samma utkast har arbetsgruppen för kommentarer låtit cirkulera inom en grupp referenspersoner bestående av ledningspersoner, forskare och jurister på olika lärosäten. De synpunkter som kommit fram inom ramen för seminariet och referensrundan har arbetats in i den slutgiltiga rapporten.

Styrelsen diskuterade utkastet till slutrapport (090310, § 4d) och beslutade att arbetsgruppen, efter beaktande av styrelsens diskussioner, skulle lägga fram sitt slutförslag på Förbundsårsamlingen på Södertörns högskola den 31 mars 2009.

Förbundsårsamlingen beslutade (090331, § 7) att fastställa rapporten som ett av SUHF:s ständpunktspapper. Den får löpnumret SP 2009:1

Som Bilaga 2 till detta dokument finns en samling tillämpningsexempel kring etiska frågeställningar i donationsfrågor. Exempelen utgör "etiska dilemman" som diskuterats av arbetsgruppen som exempel på situationer där etiska överväganden måste göras i samband med donationer. Exempelsamlingen är arbetsgruppens produkt och inte fastställd av Förbundsårsamlingen. De är tänkta att användas för att belysa hur arbetsgruppen resonerat i framtagandet av riktlinjerna och peka på tänkbara etiska dilemman i donationsfrågor samt utgöra en användbar grund för vidare diskussion.

Bilaga 2

Exempel på etiska dilemman i samband med donationer .

I alla diskussioner om etik är praktiska exempel av stor betydelse. Nedanstående exempel har utformats och diskuterats inom den arbetsgrupp vid SUHF som utarbetat ett förslag till etiska riktlinjer för mottagande av donationer. Det måste betonas att exemplen inte är representativa för donationer i stort – det är endast i undantagsfall som etiska dilemman uppstår kring dem, men det är i sådana situationer som riktlinjer är särskilt värdefulla. Exemplet och ställningstagandena kring det är inte fastställda av SUHF:s Förbundsårsamling utan helt arbetsgruppens produkt.

Arbetsgruppen har förutom själva exemplen också redovisat eller antytt möjliga ställningstaganden till varje exempel, utom det sista, utan några övriga anspråk. Syftet är att inbjuda till diskussion och ökad medvetenhet om riktlinjerna och om nödvändigheten att i varje enskilt fall öppet redovisa vilket beslut lärosätet fattar.

1. En person, välkänd från kvällstidningarna och som tidigare fällts i domstol för sexuell utnyttjande av barn och narkotikalangning, har under fängelsetiden läst in en doktorsexamen i psykologi vid universitetet, och blivit trosviss medlem av Missionsförbundet. Han önskar nu skänka bort sin fädernegård, med betydande skogsinnehav, till sitt Alma Mater. Ska donationen tas emot?

Villkoren enligt reglerna om pengarnas ursprung har prövats och fädernegården har tydligt inget med inkomsten från narkotikalangningen att göra. Donators vandel tycks numera vara acceptabel. Frågan är då om universitetets rykte blir lidande av att donationen tas emot. Bedömningen beror ytterst på det förtroende universitetsledningen har för donators person och syften. Om gåvan tas emot, bör helst bakgrunden och de överväganden som görs publiceras. Om donator inte accepterar detta bör donationen ej tas emot.

2. En donator har givit medel för en donationsfond för stipendier till masterstudenter och studenter i början sina forskarstudier. Ämnesmässigt ska de studerande ägna sig åt en smal och lite gammaldags sektor av forskarutbildningsämnet. De studenter som söker stipendierna är dels några mycket duktiga sådana, som trots allmänt hållna deklARATIONER om sina intentioner att söka forskningsprojekt inom den stipulerade sektorn väl kan misstänkas vrida sin forskningsinriktning mot mer intressanta avhandlingsämnen, dels studenter som knappast skulle kunna konkurrera om doktorandtjänster i öppen konkurrens men sannolikt kommer att bli den stipulerade inriktningen trogna. Vilka, om några, ska få stipendierna?

Stipendierna ska ges till de studenter som avser att arbeta inom det stipulerade forskningsfältet under förutsättning att de uppfyller förkunskapskraven och bedöms kunna föra arbetet i hamn. Om man bedömer att inriktningen inte är vetenskapligt intressant i sig och det var länge sedan donationen togs emot, bör permutation av reglerna för dem övervägas. Om problemet är att det saknas handledare inom fältet vid institutionen, ska man överväga att anlita en kompetent biträdande handledare vid annan institution eller, om statuterna medger det, utdela stipendierna för studier vid en annan institution där inriktningen är företrädd av kompetenta handledare.

3. I ett testamente har en stor donation till stipendier åt unga forskare i antropologi tagits emot, och regler har upprättats inom universitetet för hur stipendiater ska föreslås av professorerna i kultur- och socialantropologi. Vid ceremonin i anslutning till den första stipendieutdelningen säger den inbjudne närmaste släktingen, en brorson till den avlidne donatorn, bestämt att denne bestämt avsett att fysisk antropologi, eller snarast "rasbiologisk forskning", skulle premieras. Brorsonen berättar också att donatorn under Andra världskriget hyst nazistiska sympatier. Hur ska brorsonen, som hotar att gå till massmedia med saken, behandlas? Skall inriktningen av stipendiefonden ändras?

Det förefaller inte som om inriktningen av stipendierna ska behövas ändras på dessa indicier. Man tycks också kunna bortse från brorsonens hot på detta stadium. Om ytterligare handlingar kommer fram som tydligt visar att avsikterna med donationen varit så begränsade som brorsonen anger, kan frågan om donationens mottagande diskuteras.

4. En stor donator gör tydligt i samband med förhandlingar med högskolans rektor kring en ny stor donation att hon nu förväntar sig ett hedersdoktorat. Detta tycks ha mer än antytts till henne av en annan person i universitetsledningen. Bekräftar du detta som rektor, avstår du från vidare kommentarer eller dementerar du din underställdas löfte?

Rektor bör omedelbart underrätta donator om att en sådan koppling mellan donation och hedersdoktorat inte finns. Den aktuella personen på lärosätet som tycks ha givit löftet bör också få besked om att sådana löften inte kan ställas ut.

5. Ett stort textilföretag som använder underleverantörer utomlands som i media beskyllts för att utnyttja barnarbetare, vill donera en professur till universitet kring barnens rättigheter, särskilt i utvecklingsländerna. Företagsledningen menar att den forskning som skulle utföras skulle vara av värde för företaget, genom att den skulle ge ledning i dess beslutsfattande kring sådana frågor. Man ställer dock inga specifika villkor vad gäller forskningens inriktning. Bör erbjudandet accepteras av universitetsledningen?

Saken är svår att bedöma. En viktig omständighet är om företaget nu aktivt försöker komma tillrätta med underleverantörernas utnyttjande av barn. Inriktningen av tjänsten stärker knappast företagets trovärdighet i sig; man kan misstänka att det handlar om ett försök att "putsas upp fasaden". I brist på ingående bakgrundkunskap om företagets inre arbete med problemet, och karaktären hos ledningen, bör man avstå från donationen. Om man skulle ta emot den bör övervägandena kring mottagandet, inklusive det som talat emot detta, publiceras.

6. En mycket värdefull och närmast unik egyptisk guldfalk från Fjärde dynastins tid erbjuds universitetet av en privatperson, som vill vara anonym. Han uppger för rektor att han påträffat guldfalken i en klippskreva strax söder om Konungarnas dal för tjugofem år sedan. Formellt skulle falken doneras anonymt till det italienska sällskapet Amicii Universitatis som i sin tur skulle ge den till universitetet. Universitetets juridiska expertis ser inga formella hinder i att man tar emot falken på så sätt, men påpekar att den egyptiska staten sedan länge har embargo på utförsel av fynd av detta slag ur landet. Ska universitet ta emot gåvan?

Gåvan bör ej tas emot, men donator kan uppmuntras att återställa den till egyptiska staten.

7. En stor internationell mediakoncern vill donera en dator för noggranna beräkningar av planeternas ställning på stjärnhimlen över långa tidsintervall till universitetets astronomiinstitution, som har stort behov av en förstärkning av sin datorkapacitet och dålig ekonomi. Institutionen har forskare som är experter på noggranna banberäkningar för planeter för rymdfartsändamål, och genom koncernens donation skulle dessa kunna förfinas ytterligare. Det står dock klart att beräkningarnas resultat, när de på normalt sätt offentliggörs och läggs ut på institutionens hemsida, skulle användas av företaget för astrologiska horoskop över kända och okända personer. Man försäkrar att företaget skulle publicera dessa horoskop utan att hänvisa till astronomiinstitutionens bistånd och den donation man gjort. Ska denna donation godtas?

Donationen bör inte accepteras om det förutsatts av företaget att resultaten av beräkningarna skall göras tillgängliga i en form som lämpar sig för astrologiska spådomar, inte heller om företagets löften om diskretion skulle infrias, med anledning av att universitetet i så fall skulle stödja ovetenskap. Om banberäkningarna redovisas i en sådan form att de inte direkt kan användas av företaget för astrologiska ändamål är läget annorlunda, men då innebär det å andra sidan att företagets uttalade förväntningar vid donationen inte infrias. Allmänt sett är det mycket tveksamt om det hela verkligen är att se som en donation, då företaget tydligen förväntar sig resultat som man planerar att använda i affärsverksamheten.

Obenägenheten att stödja ovetenskap innebär självfallet inte att man ska avstå från all forskning om ovetenskap, men sådan forskning ska inte stödjas av personer och företag som har befordrar ovetenskapen och har vinster att göra på forskningsverksamheten.

8. En forskargrupp har sedan länge ett samarbete med iranska forskare. En amerikansk stiftelse är beredd att stödja gruppen med en större donation på villkor att gruppen avslutar kontakten med iranierna. Vetenskapligt sett torde donationen vara viktigare än den iranska kontakten för gruppens arbete. Skall kontakten med iranierna avbrytas?

Att bryta kontakten med iranierna av det enda skälet att den amerikanska stiftelsen kräver detta, innebär att man låter donator styra den vetenskapliga verksamheten på ett oacceptabelt sätt. Till detta kommer att det bryter mot idén om vetenskapens öppenhet i internationella sammanhang, det som brukar kallas vetenskapens universalitet.¹ Donationen bör ej tas emot.

9. En internationellt mycket framgångsrik sångare önskar donera en större summa för att inrätta en professur i pianoackompanjemang vid en svensk musikhögskola. Tjänsten tillstyrks starkt av högskolans lärare. Sångaren förutsätter att hans kvinnliga ackompanjator, som också är erkänt skicklig, får tjänsten. Underrättad om att tjänsten måste utlysas föreslår sångaren att tillsättningen avbryts om andra sökande bedöms mer kvalificerade av de sakkunniga. Ska donationen tas emot på dessa villkor?

Donationer som syftar till att inrätta en tjänst till en viss bestämd person ger donator ett mycket stort inflytande över donationsmedlens användning. Sådana donationer måste tas emot med mycket stor restriktivitet efter en ingående vetenskaplig granskning. Vad gäller ny tillsättning av professorer bör tjänsterna utlysas. Planerna att avbryta tillsättningsproceduren, om inte en viss person föreslås av sakkunniga, innebär att man bryter mot regelverkets syften.

¹ Se t ex International Council of Science, www.icsu.org/5_abouticsu/INTRO_UnivSci_1.html

10. En framstående utländsk filantrop som stött kulturutbyte med sitt hemland genom stora donationer till flera ledande universitet, var initiativtagare i sin ungdom till ett fascistiskt parti och har anklagats för krigsförbrytelser. Efter kriget gjorde han sig en stor förmögenhet som ägare av ett spelbolag, och det är detta kapital som han sedan donerat. Han var känd som en renlevnadsman men det finns tecken på att han sent i livet höll fast vid sin antidemokratiska åskådning. Han har nu varit död i mindre än ett decennium, medan hans donationsfonder finns kvar. Ett universitet erbjuder en donation för att ge stipendier till svenska studenter som vill besöka hans hemland. Ska donationen tas emot?

Pengarnas ursprung är inte problemet här, under senare tid inte heller donators vandel utan den ideologi han tycks ha stått för till sin död. Om nu stiftelsens ledning inte längre präglas av donators ideologi kan pengarna tas emot, på villkor att de inte direkt förknippas med donators namn på något okritiskt sätt. Ett sätt att hantera situationen kunde vara att universitetsledningen gör ett offentligt uttalande i samband med mottagandet av medlen, där man klart tar avstånd från donators handlingar och ideologi.

11. Ett statligt företag i tobaksbranschen vill ge en donation till en medicinsk forskningsavdelning vid en högskola för forskning om sammanhanget mellan snus och muncancer. Ska anslaget tas emot?

Ett mycket tveksamt fall. Företagets verksamhet måste allmänt sett anses hota folkhälsan, och även om snusande förmodligen är mindre farligt än vanlig tobaksrökning, bör högskolans forskning inte associeras med sådan hälsofarlig verksamhet. Om forskningen är angelägen bör andra finansörer sökas.

12. Ett företag inom starkspritindustrin vill ge en donation till en socialmedicinsk institution som stöd till pågående studier av våld i hemmet i samband med alkoholberusning. Inga särskilda villkor ställs i övrigt på hur forskningen skall bedrivas. Ska denna donation accepteras?

Företaget bidrar sannolikt till försämring av människors hälsa, och mottagande av forskningsbidraget kan därför starkt ifrågasättas. Samtidigt är forskningsområdet viktigt och villkoren för forskningen fria. Den PR-vinst som företaget sannolikt vill kunna tillgodogöra sig, vilket därmed både lär öka dess försäljning, missbruket och möjligen också våldet, kan kanske i viss mån motverkas genom publikation i massmedia av undersökningens resultat. Ändå avstyrker vi från mottagande av anslaget. En intressant fråga är om företaget ifråga istället vore Systembolaget, som dels också försäljer vin och öl som möjligen är hälsosammare, dels har en monopolställning som motiverats av folkhälsoaspekter och även arbetar aktivt med upplysning kring alkoholmissbruk. I detta fall menar vi att ett mottagande är möjligt, men förordar fullständig öppenhet kring grunderna för beslutet.

13. En man vill donera medel till universitetet för en särskild satsning på sexuellt överförbara sjukdomar. Vid ett samtal med honom kommer det fram, att han är delägare i ett mediaföretag med hårdpornografiska filmer som specialitet, och att han enligt egen uppgift har kommit på tanken om donationen av omsorg om sina skådespelare. Mannen och hans verksamhet är inte allmänt kända, och han är angelägen om att förbli anonym som donator. Skall donationen tas emot?

Mannensandel är från moralisk synvinkel tvivelaktig, och hans kvinnoosyn kan troligen ifrågasättas. Mottagandet av donationen kan komma att skada lärosätet. Den bör ej tagas emot.

14. I samband med miljöprovningen av en planerad flygplats för charterflyg i ett naturskyddat friluftsområde hävdar en hydrologiprofessor, som på uppdrag av universitetets styrelse författat ett underlag för en remiss i ärendet, att flygplatsen inte bör ges bygglov då den kommer att förstöra den serie av hydrologiska mätningar som pågår inom området sedan åtta år som ett led i ett stort internationellt långtidsprojekt. Det internationella bolag som driver flygplatsplanerna erbjuder honom då en stor donation för att upprätta ett centrum för teoretisk modellering av hydrologiska processer. Bör han ta emot denna donation, om han bedömer den som vetenskapligt mycket intressant? Bör han delta i remissbehandlingen i den fortsatta ansökningsprocessen? Hur bör han och universitetet handla om han dessutom är dekanus vid dess naturvetenskapliga fakultet?

Om universitetet tar emot donationen ska professorn inte fortsättningsvis delta i universitetets remissbehandling. Har han tidigare framträtt som universitetets talesperson i sammanhanget i den offentliga debatten, riskerar också mottagandet att skada universitetets anseende. Ett sådant eventuellt mottagande bör därför kombineras med ett uttalande från universitetsledningen, där man meddelar att han av denna anledning i denna fråga inte längre företräder universitetet. Är han därtill dekanus måste universitetsledningen överväga om han ska frånträda detta uppdrag.

15. En man, som gjort sig känd som en kraftfull debattör på vänsterkanten, vill göra en donation till en högskola” för att främja undervisning om kapitalismens kris”. Kan detta accepteras? Vi antar att donator redan haft kontakt med lärare vid den aktuella institutionen som förklarar sig villiga att ta emot den. Andra exempel på liknande situationer kan gälla donationer om ”invandringspolitikens haveri”, om ”sakliga invändningar mot klimathysterin”, om ”skapelseteologi kontra darwinistiska slumpteorier”, om ”ginsengrotens hälsoeffekter”, om ”mobiltelefoni och hälsa”, om ”följderna av Israels aggressiva politik i Mellanöstern”, etc. Frågor att diskutera är

- a) Kan omformuleringar av skrivningarna i donationsbrevet lösa problemen – är det alltså mest en fråga om hur syftet uttrycks?
- b) Är det faktum att donator gjort sig känd som en stridbar företrädare för ”sin sak” en omständighet som gör det svårare att ta emot donationen?
- c) Spelar det någon roll om donator förklarar sig villig att avstå från alla aktiva publiceringssträvanden kring donationen?